

Posudek oponenta na rigorózní práci Mgr. Žanety Svobodové „Řízení před Ústavním soudem“

Rigorózní práce je sepsána na 143 normostranách vlastního textu, k němuž jsou připojeny přehled obsahu, seznam odborné literatury, resumé a pět tabulkových příloh.

V úvodu práce její autorka formuluje dvě nesprávné teze, když tvrdí, že „*epizodní existence Ústavního soudu ČSFR byla pouze fiktivní*“ a že „*Ústavní soud se hrdě hlásí k tradici prvorepublikového soudu...*“ (str. 10). Tato svá tvrzení autorka v práci dále nijak nerozebírá a tudíž nedokládá. Je s podivem, že tyto zjevně chybné teze se mohou objevit právě v rigorózní práci psané na téma ústavního soudnictví! Judikaturou českého Ústavního soudu se přece trvale prolíná inspirativní myšlenkový odkaz obsažený v rozhodnutích Ústavního soudu ČSFR, byť jich bylo co do počtu málo. Naopak v ní nenajdeme ani slova o „*hlášení se k tradici*“ (natož „*hrdém*“) meziválečného ústavního soudu (lze tu vůbec mluvit o tradici?), natož o tom, že je jeho „*pokračovatelem*“ (str. 150). Patrně nejpodrobněji vyjádřil Ústavní soud ČR svůj vztah k Ústavnímu soudu ČSFR v nálezu k tzv. lustračním zákonům, v němž mj. prohlásil, že se považuje za „*pokračovatele jeho materiálního pojetí ústavnosti*“.

Těžiště práce spočívá v částech třetí až páté, které bezprostředně souvisejí s jejím názvem. Naopak části první, druhá a šestá až devátá sice pojednávají o ústavním soudnictví v širších souvislostech, nikoli však již o přímo o problematice řízení (procesu). Jestliže však tyto části zabírají více než 60 stran vlastního textu, tedy více než 40 %, působí pak práce tematicky poněkud nevyváženě. Z tohoto hlediska je nejasný smysl např. části šesté, nazvané „*Výběr z kauz Ústavního soudu*“. V ní autorka popisuje některé nálezy co do důvodů jejich přijetí. Přitom však takřka zcela pomíjí právě významné ocenění aspekty řízení, v nichž byly vydány uvedené nálezy, ačkoli těmi by se vzhledem k tématu práce měla zabývat především.

Např. pokud jde o zrušení ústavního zákona č. 195/2009 Sb. (nález č. 318/2009 Sb.), autorka se vůbec nezabývala žádnou z významných otázek procesu před Ústavním soudem, které vyvstaly již v souvislosti v řízení o ústavní stížnosti poslance Melčáka, kupř. zda byl Ústavní soud oprávněn odložit vykonatelnost rozhodnutí prezidenta republiky o vyhlášení voleb (§ 79 odst. 2 zákona o Ústavním soudu – dále jen „ZÚS“), zda zákon umožňuje navrhovateli spojit s ústavní stížností návrh na zrušení ústavního zákona (§ 74 ZÚS) aj.

Podobně pokud jde o nález ve věci regulačních poplatků, autorka se např. vůbec nezabývá otázkou procesního postupu Ústavního soudu, zejména pokud jde o možnost vyčlenění některých částí návrhu podaného podle čl. 87 odst. 1 písm. a) Ústavy do samostatných řízení, nebo pokud jde o otázku aplikace § 13 ZÚS (požadavku kvalifikované většiny hlasů ústavních soudců k přijetí nálezu založeného na právním názoru odlišném od předchozích nálezů), k níž v řízení o ústavnosti napadených ustanovení týkajících se regulačních poplatků Ústavní soud nepřistoupil. Pokud by tyto otázky autorka pečlivě analyzovala, vyvarovala by se jistě i nesprávných tvrzení, jichž se při popisu tohoto nálezu dopouští. Není např. pravdou, že „*stížnost podalo celkem 110 poslanců a 19 senátorů*“ (str. 128), a to nejen proto, že nešlo o ústavní stížnost, ale také proto, že návrhy z řad členů Parlamentu byly podány celkem tři, z nichž pouze dva se týkaly věcné protiústavnosti regulačních poplatků. Není dále pravdou, že o nálezu „*rozhodl jediný hlas*“ (str. 127), resp. že byl přijat „*nejtěsnější možnou většinou*“ (str. 128), neboť i kdyby se pro zrušení regulačních poplatků vyslovilo 8 soudců, návrh by byl i tak zamítnut. Není také pravdou, že navrhovatelé „*žádali zrušení celého zákona*“ z důvodu protiústavnosti regulačních poplatků, neboť zákon o stabilizaci veřejných rozpočtů navrhovali zrušit z důvodů vadné procedury. Chybná (a to nejen věcně, ale i stylisticky) jsou rovněž tvrzení autorky na téže straně, podle níž by se

„odmítnutí zákona“ (autorka měla na mysli patrně jeho zrušení Ústavním soudem) „rovnalo nikoliv sice politické, ale právní vyslovení nedůvěry vládě“. Takováto zkratkovitá tvrzení snad snese novinový článek, nikoli však rigorózní práce.

U popisu nálezu k protiústavnosti „legislativních přílepků“ (č. 37/2007 Sb.) na s. 129 n. autorka pomíjí faktickou revizi jeho nosných důvodů, k níž došlo nálezy, jimiž byl zamítnut návrh na zrušení zákona o stabilizaci veřejných rozpočtů (č. 88, 166 a 251/2008 Sb.).

Podobně neúplné a zkreslující pasáže jsou i na jiných místech práce. Např. při popisu právní úpravy, podle níž se rozhodují kompetenční spory, obsažené v poznámce č. 24 (s. 25), autorka pomíjí zák. č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, a naopak chybně řadí k normám týkajícím se rozhodování kompetenční sporů i ústavní a zákonná ustanovení o ústavní stížnosti orgánů územní samosprávy proti nezákonnému zásahu státu.

Také v závěru práce je obsažena jedna z – mírně řečeno – nepřiléhavých autorčinných tezí: „Řízení před Ústavním soudem České republiky jsou většinou řízení o návrzích charakteru určovacích žalob.“ (str. 150). Žalobou na určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, se ale nelze domáhat zrušení individuálního, natož pak normativního právního aktu, a výsledkem řízení o takové žalobě je deklaratorní rozhodnutí soudu. Žádnou podobnost s působností a pravomocemi Ústavního soudu a s kasačním účinkem jeho konstitutivních rozhodnutí v řízení o rušení právních předpisů či o ústavních stížnostech zde neshledávám.

Není také pravdou, že „rozhodnutí Ústavního soudu má pouze kasační povahu“ (s. 151). Princip kasace jistě nenachází uplatnění např. u rozhodnutí v řízení o ústavní žalobě Senátu proti prezidentu republiky, v řízení o sporu o rozsah kompetencí státních orgánů a orgánů územní samosprávy či v řízení o souladu mezinárodní smlouvy s ústavním pořádkem.

Práce vykazuje i další nepřesnosti či nesrozumitelnosti, např. „rozhodovací devizní“ (s. 70), „zavládá“ místo „zakládá“ (s. 80), „přerušeno“ místo „porušeno“ (s. 151), „závaznost rozhodnutí pro všechny a osoby“ – autorka pominula „orgány“, „znovuzvolení“ místo „znovujmenování“ (vše na s. 152) aj. Mezi knižní českojazyčnou produkci autorka řadí i dílo C. Degenharta „Staatsrecht I“ (17. vyd., Heidelberg, 2001), ačkoli jde o publikaci zahraniční (s. 154). Při výčtu novel zákona o Ústavním soudu autorka jako poslední novelu uvádí zákon č. 132/2000 Sb., dalších 9 již neuvádí (s. 36)! Tyto chyby nasvědčují poněkud nedbalé redakci práce a spěchu na úkor přesnosti. Jazyková a stylistická úroveň práce není právě vysoká – viz např. formulace „fyzicko-privátní subjekt“ (s. 71), „To byly základní specifiky“ (s. 152), nesprávné psaní velkých písmen „Mezinárodní soud“ (s. 74), „Ústavní zákon“ (s. 74, 77) aj.

Autorka vyslovuje v práci názor, že „organizační složka Ústavního soudu by měla být v Ústavě zakomponována v moci soudní, pod články Ústavního soudu“ (s. 36). Autorka svůj názor, že by Ústava měla regulovat vnitřní organizaci správy a kanceláře Ústavního soudu, nijak nezduodňuje. Mám za to, že taková Ústava by patřila spíše do „kabinetu kuriozit“.

Závěr: Rigorózní práce Mgr. Žanety Svobodové splňuje formální požadavky kladené na práce tohoto druhu. Po stránce obsahové pojednává o zadaném tématu povětšinou popisným způsobem, přičemž některé části práce s tématem souvisejí jen velmi volně. Práce trpí některými věcnými chybami a formulačními nepřesnostmi, z nichž některé byly vytčeny v posudku. Autorka prokázala schopnost práce s literaturou a zčásti i s judikaturou Ústavního soudu. Celkové hodnocení práce bude z hlediska oponenta závislé na její obhajobě.